

УДК 657.1.011.56

Ю. М. Кривець,
аспірант кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

МОДЕЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ОСНОВІ СИСТЕМНИХ УЯВЛЕНЬ

Анотація. У статті розглядаються теоретичні основи моделювання інформаційного середовища функціонування бухгалтерського обліку з врахуванням системних уявлень. Розроблено моделі інформаційного середовища з врахуванням процесуального, макроскопічного, ієрархічного, функціонального і мікроскопічного уявлень окремо та їх синтезу, що дозволяє отримати синергетичний ефект при моделюванні системи бухгалтерського обліку.

Summary. The article examines theoretical foundations of modeling information environment functioning accounting system considering ideas. A model of the information environment, taking into account procedural, macroscopic, hierarchical, functional and microscopic representations separately and their synthesis, which provides a synergistic effect when modeling systems of accounting.

Ключові слова: Інформаційне забезпечення, бухгалтерський облік, інформаційне середовище, моделювання, модель, системне уявлення.

Keywords: Information management, accounting, information environment, modeling, model, system representation.

Постановка проблеми. Велика кількість науковців дотримуються твердження, що бухгалтерський облік є інформаційною системою, причому центральною (визначальною) в системі управління підприємством. При цьому основою облікової системи є сукупність усіх видів інформаційного забезпечення. Адже облік використовує різні види первинної інформації (як внутрішньої, так і зовнішньої), обробляє інформацію і продукує її у формі фінансової і звичайної звітної документації. Причому вихідна звітна інформація стає знову вхідною (початковою) на наступних етапах функціонування системи. З врахуванням зазначеного, можна констатувати, що система бухгалтерського обліку функціонує в інформаційному середовищі.

Про можливість застосування системних уявлень в бухгалтерському обліку зазначали ряд науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних. Разом з тим на сьогоднішній день залишаються невирішеними питання детальної розробки моделей інформаційного середовища бухгалтерського обліку саме з точки зору системних уявлень. Це особливо актуально при розробці інформаційної облікової системи для її подальшого адекватного і ефективного функціонування.

Метою статті є розробка теоретичних основ моделювання інформаційного середовища функціонування бухгалтерського обліку на основі системних уявлень.

Виклад основного матеріалу.

Серед великої кількості системних уявлень найбільш вагомими, на нашу думку, є п'ять, а саме – процесуальне, макроскопічне, ієрархічне, функціональне і мікроскопічне. Перераховані уявлення найбільш точно відображають суть функціонування інформаційного середовища бухгалтерського обліку і саме з їх врахуванням необхідно вести його моделювання.

Інформаційна система бухгалтерського обліку з точки зору процесуального уявлення – це сукупність хронологічних станів, які детально характеризують її розвиток в цілому і зміни методів і форм обліку зокрема.

Загально відомо, що елементами методу бухгалтерського обліку є "документування", "інвентаризація", "оцінка", "калькуляція", "система рахунків", "подвійний запис", "бухгалтерський баланс" і "бухгалтерська звітність". Аналіз зазначених елементів з точки зору історичного розвитку доводить їх зміну в часі, тобто кожен з них має свій певний хронологічний стан.

Так, загальні принципи документування господарських операцій у первинних документах є відносно постійними, але разом з тим з'являються нові вимоги щодо форм документів та реквізитів у них. Якщо ще 20-30 років назад не приходилося говорити про автоматизовану реєстрацію господарських операцій, то сьогодні таке використовується досить часто. Також широкого застосування набуло і автоматизоване опрацювання паперових первинних документів. Зазначене накладає вимогу наявності у документах крім обов'язкових реквізитів^[1] наявність і додаткових, придатних для автоматизованої обробки. Такими, наприклад, можуть бути спеціальні поля з уніфікованими чи стандартизованими цифровими кодами, різні штрих-коди тощо. Варто зазначити, що на сьогоднішній день підприємство за власним бажанням має право відмовитися від паперового документообігу і вести облік лише із застосуванням електронних документів, які мають однакову юридичну силу, або ж використовувати комбінований варіант документування операцій. Дана норма прописана у "Положенні про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку" [1]. Також згаданим положенням передбачено нові вимоги щодо обов'язковості виготовлення за власний кошт паперової копії документа у випадку використання електронного документування та можливості використання факсимільного відтворення підпису^[2].

Усе вище зазначене доводить постійну появу нових, а також зміну і прогресивний розвиток у часі існуючих форм і методів документування господарських операцій.

Ще одним наочним прикладом можливих змін у методах бухгалтерського обліку є введення Міністерством фінансів України у 2000 році нових Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування [2], [3]. Введення в дію останніх зобов'язало усі підприємства, установи і організації, незалежно від форм власності і видів діяльності, перейти зі старого на новий план протягом одного року. Тут також варто відзначити, що згадані план і інструкція від дати

прийняття до сьогоднішнього дня постійно зазнають змін і доповнень. Наприклад, станом на сьогоднішній день від дати прийняття до плану рахунків вже було внесено десять змін, оформлених відповідними додатковими наказами Міністерства фінансів України, а до інструкції про застосування плану – тринадцять. Це свідчить про постійну модифікацію нормативної бази і елементу методу бухгалтерського обліку "система рахунків" зокрема.

Не менш вагомим прикладом хронологічних змін є такий елемент методу як "бухгалтерська звітність". Пунктом 8 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [4] встановлено наступні її елементи:

- 1) "Баланс" – П(С)БО 2;
- 2) "Звіт про фінансові результати" – П(С)БО 3;
- 3) "Звіт про рух грошових коштів" – П(С)БО 4;
- 4) "Звіт про власний капітал" – П(С)БО 5.

Аналіз хронології змін згаданих П(С)БО показує, що від початку прийняття до цього часу до П(С)БО 2 було внесено 15 законодавчих змін [5], до П(С)БО 3 – 16 [6], до П(С)БО 4 – 7 [7] і до П(С)БО 5 – 5 [8]. Зазначені положення затверджено наказом Мінфіну у 1999 році, а вже у 2000 з'являються перші зміни. І так кожного року (інколи по декілька на рік) за виключенням лише 2007-го. Це свідчить про мінливість у часі одного з елементів методу і, як наслідок, самого методу бухгалтерського обліку.

Що ж до форм бухгалтерського обліку, то вони також зазнають певних змін. Найбільш широко застосовуються на підприємствах і організаціях України наступні форми обліку: "Журнал-Головна", "Меморіально-ордерна", "Журнально-ордерна", "Спрощена", "Автоматизована"^[3].

Згідно статті 8 Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" підприємство самостійно "...обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них ... з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних" [9]. На вибір форми обліку при цьому впливає об'єм і складність виконання облікових робіт, кадровий склад бухгалтерії і його професійність, наявність чи відсутність систем автоматизації бухгалтерського обліку, а також оснащеність підприємства засобами комп'ютерної техніки. Варто відзначити, що спрощена форма обліку може бути обрана лише "...суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, які мають право ведення спрощеного обліку доходів і витрат ... та не зареєстровані платниками податку на додану вартість..." [10]. Вибір ж автоматизованої форми обліку можливий лише у випадку відповідного технічного забезпечення підприємства та використання спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації обліку.

Аналіз наукової літератури показує, що із розвитком народного господарства, ускладненням економічних відносин, значним зростанням масивів облікової інформації, яку необхідно опрацювати, а також із вдосконаленням практики самого обліку видозмінюються і його форми, – зазнають змін і вдосконалюються реєстри бухгалтерського обліку. Їх перелік, зразки та правила застосування регламентуються відповідними методичними рекомендаціями Міністерства фінансів України.

Особливо часто відбувається модернізація автоматизованої (діалогової) форми обліку. Підставою є швидкий розвиток засобів обчислювальної техніки, поява нових автоматизованих способів і засобів реєстрації господарських операцій, розробка сучасного спеціалізованого програмного забезпечення тощо.

Усе вище зазначене щодо мінливості в часі і наявності певних хронологічних станів методів і форм обліку доводить важливість проектування і, зокрема, моделювання інформаційної системи бухгалтерського з врахуванням процесуального уявлення. Адже ті методи і форми, що використовувалося "вчора", можуть бути вже не актуальні "сьогодні" і, тим більше, "завтра".

На підставі проведеного аналізу нами розроблено і представлено на рис. 1 узагальнену модель інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з точки зору процесуального уявлення.

Представлена на рис. 1 модель має циклічний характер, тобто нею передбачено постійні (з певним періодом) перевірки і відповідні фіксації станів інформаційного середовища системи, зокрема методу і форм бухгалтерського обліку. Фіксація хронологічних станів відбуватиметься лише у випадку наявності певних змін. Якщо ж у будь-якому елементі методу чи формі з'являються зміни, моделлю передбачено:

- 1) фіксацію зміненого стану;
- 2) застосування змін у функціонуванні облікової інформаційної системи;
- 3) аналіз попереднього і поточного зміненого станів на предмет можливості прогнозування майбутніх змін;
- 4) у випадку можливості прогнозу передбачення майбутнього стану інформаційної системи та її подальшого розвитку і модернізації.

На рис. 1 показано блок "Кінець функціонування ІС б/о". Даний блок символізує завершення циклів перевірки станів інформаційного середовища системи бухгалтерського обліку. Тут варто відзначити, що таке можливе лише у випадку припинення ведення обліку, тобто при остаточній ліквідації підприємства (установи, організації) як суб'єкта господарювання.

Наступним уявленням, яке необхідно врахувати при моделюванні інформаційного середовища системи бухгалтерського обліку, є макроскопічне уявлення. Дане уявлення слід розглядати як множину взаємозв'язків облікової системи із зовнішнім середовищем, тобто як сукупність інформаційних підсистем взаємозв'язків із різними зовнішніми установами (інституціями) та суб'єктами господарської діяльності підприємства.

Функціонування інформаційної системи бухгалтерського обліку передбачає різні за характером і періодичністю взаємозв'язки із зовнішніми суб'єктами. До таких, зокрема, можна віднести:

- банківські установи;
- постачальники і підрядники;
- акціонери та інвестори;
- податкова адміністрація;

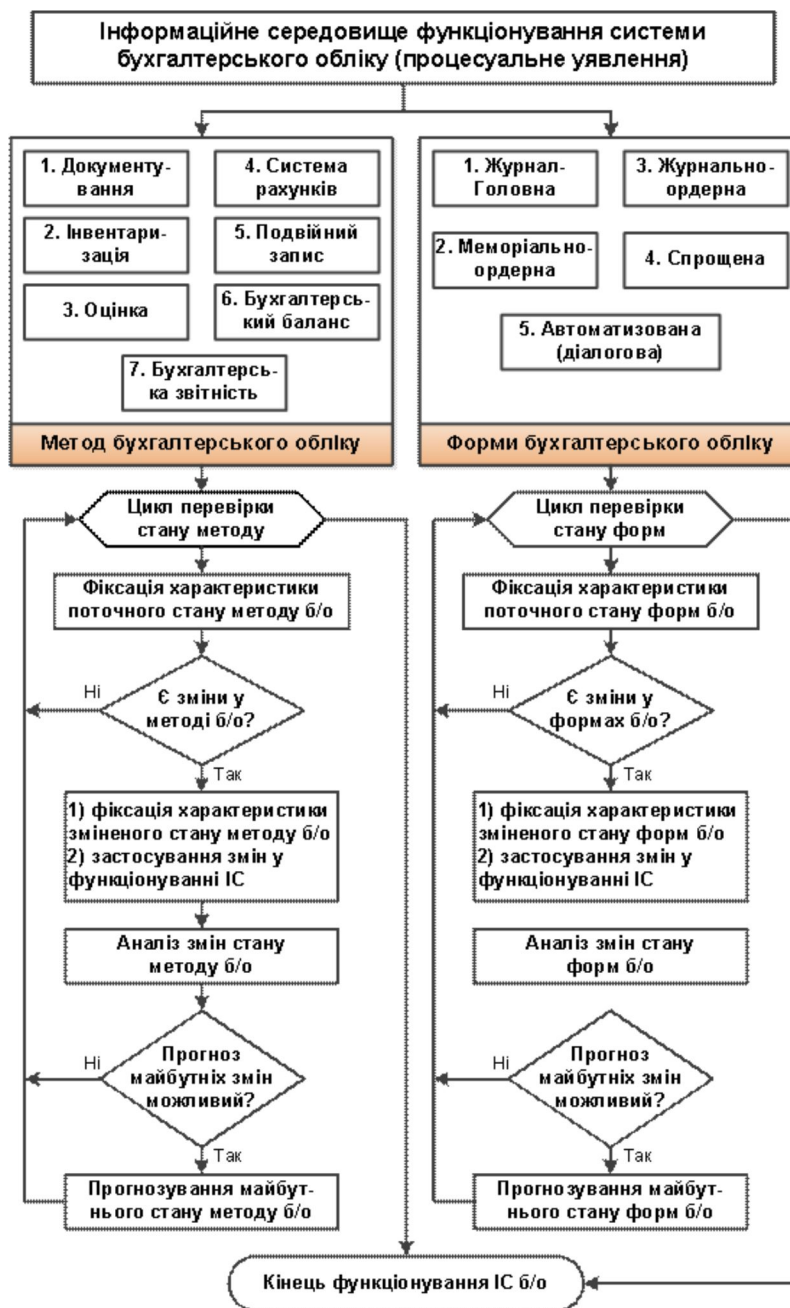

Рис. 1. Модель інформаційного середовища функціонування облікової системи з врахуванням системного процесуального уявлення

- соціальні служби (пенсійний фонд, соцстрах, державна служба зайнятості);
- державна служба статистики;
- органи стандартизації, метрології і сертифікації;
- контролюючі органи;
- відомчі міністерства;
- органи місцевого самоврядування та адміністрації відповідних рівнів тощо.

Даний перелік не є вичерпним і може бути продовженим в залежності від специфіки діяльності підприємства (установи, організації). Також варто відзначити, що вище перераховані суб'єкти не обов'язково повинні мати взаємозв'язки із обліковою системою підприємства, вони лише є елементами інформаційного середовища функціонування останньої.

На рис. 2 наведено схему, яка ілюструє можливі взаємозв'язки з вище перерахованими суб'єктами.

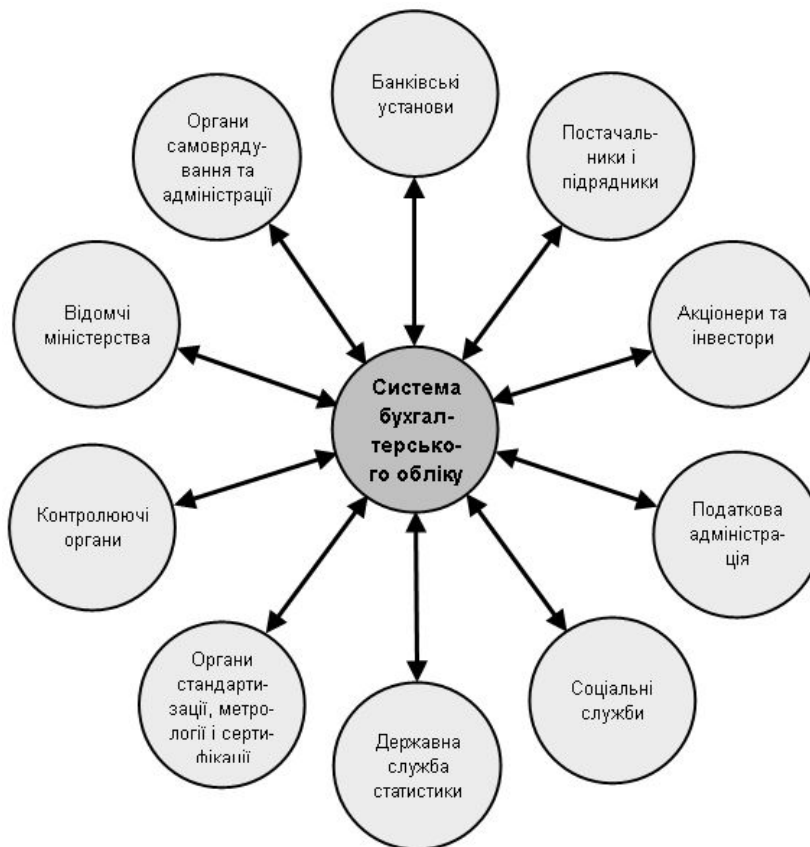

Рис. 2. Елементи інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з точки зору системного макроскопічного уявлення

Будь-яка інформаційна система складається з підсистем, які, в свою чергу, можуть ділитися на ще менші елементи. Інформаційна система бухгалтерського обліку в даному випадку не є виключенням. Такий поділ на підсистеми повністю підпадає під ієрархічне уявлення системності, тобто поділ на такі частки, кожна з яких має свою функціональну специфіку.

Взаємозв'язки системи бухгалтерського обліку з елементами інформаційного середовища її функціонування, які наведено на рис. 2 з точки зору макроскопічного уявлення, є окремими підсистемами одного ієрархічного рівня, оскільки мають однакову функціональну специфіку. В даному випадку мова йде про взаємодію із суб'єктами зовнішнього інформаційного середовища.

Наступним ієрархічним рівнем інформаційної системи бухгалтерського обліку може бути рівень, на якому відбувається поділ за типами облікових задач, які вирішуються працівниками бухгалтерії. Такими, наприклад, можуть бути підсистеми:

- 1) обліку основних засобів;
- 2) обліку товарно-матеріальних цінностей;
- 3) обліку коштів і фінансових операцій;
- 4) обліку праці та заробітної плати;
- 5) обліку готової продукції, її відвантаження та реалізації;
- 6) обліку витрат на виробництво;
- 7) зведеного синтетичного обліку.

В залежності від розміру підприємства і специфіки його діяльності зазначених відділів (груп) у бухгалтерії, а відповідно і підсистем, може і не бути. Даний поділ є узагальненим, а при проектуванні і моделюванні облікової системи для конкретного підприємства потрібно вже буде враховувати його розміри, організаційну структуру і специфіку господарської діяльності.

Якщо у бухгалтерії підприємства запроваджено розподіл обов'язків між обліковими працівниками за функціями персоналу в процесі обробки даних і формування звітності, то окремим рівнем ієрархії облікової інформаційної системи можуть бути наступні підсистеми:

- 1) прийому і реєстрації первинних документів;
- 2) обробки первинних документів;
- 3) ведення реєстрів синтетичного обліку;
- 4) ведення реєстрів аналітичного обліку;
- 5) складання фінансової звітності.

Також при необхідності до перерахованих підсистем можуть бути включені й інші підсистеми, наприклад, внутрішнього аудиту, управлінського обліку тощо.

Якщо інформаційну систему бухгалтерського обліку розглядати з точки зору основних виробничо-господарських процесів, то тут можна виділити два ієрархічні рівні: перший – це безпосередньо виробничо-господарські процеси (постачання, виробництво і збут), другий – це окремі підсистеми-деталізації самих процесів. Для процесу постачання це "пошук постачальників", "планування" і "визначення потреби", до виробництва можна віднести "технологічну підготовку", "технологічні процеси" і "підрахунок технологічних витрат". Що ж до процесу збуту, то сюди можна віднести "маркетинг", "прогнозування" і "підрахунок повних витрат".

З врахуванням вище розглянутих можливих підсистем нами розроблено модель інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з врахуванням ієрархічного уявлення, яку наведено на рис. 3.

На зазначеній моделі підсистеми другого рівня (блоки з пунктирним обрамленням) показано лише для поділу за основними виробничо-господарськими процесами. Такі ж самі підсистеми можуть бути і в блоків-підсистем першого рівня ієрархії (блоки із суцільним обрамленням) за іншими трьома принципами поділу. Все залежатиме від організаційної структури підприємства, його масштабів, видів господарської діяльності, потреб деталізації при моделюванні тощо.

Також варто підкреслити, що наведений на рис. 3 перелік підсистем як 1-го рівня ієрархії, так і 2-го, не є вичерпним і/або обов'язковим до застосування та може бути змінений і може бути змінений на виконання конкретних умов проектування (моделювання) чи при вирішенні чітко встановлених і вузькопрофільних

задач.

Не менш специфічним і одночасно важливим є аналіз і моделювання інформаційного середовища системи бухгалтерського обліку з точки зору функціонального уявлення. Згадуючи про системне функціональне уявлення, мається на увазі ті функції інформаційної системи обліку, які на неї покладаються. Основною і найбільш вагомою функцією інформаційної системи бухгалтерського обліку є саме інформаційна – тобто підготовка і надання апарату управління різних рівнів ієрархії достовірної, адекватної, повної і своєчасної інформації для підготовки варіантів рішень.

Разом з тим, як вже зазначалося у попередньому розділі дисертаційної роботи, на обліковий персонал покладається і ряд інших функцій, виконання яких безпосередньо пов'язано з веденням обліку на підприємстві. До таких функцій належать контрольна, аналітична, підготовка варіантів управлінських рішень, а також виконання управлінських рішень у межах властивих функцій даного елемента чи підсистеми.

Виконання перерахованих функцій може реалізовуватися окремими підсистемами, як правило, одного рівня ієрархії. Наприклад:

- контрольна функція може реалізовуватися відділом (підсистемою) внутрішнього аудиту чи окремо взятим обліковим працівником;
- виконання аналітичної функції може бути покладено на бухгалтера-аналітика або ж, при наявності в структурі підприємства, підпорядковану підсистему (відділ), наприклад, аналізу і прогнозування;
- підготовка варіантів управлінських рішень – це, наприклад, коло обов'язків менеджера з бухгалтерського обліку^[4] чи підсистеми управлінського обліку при її наявності.

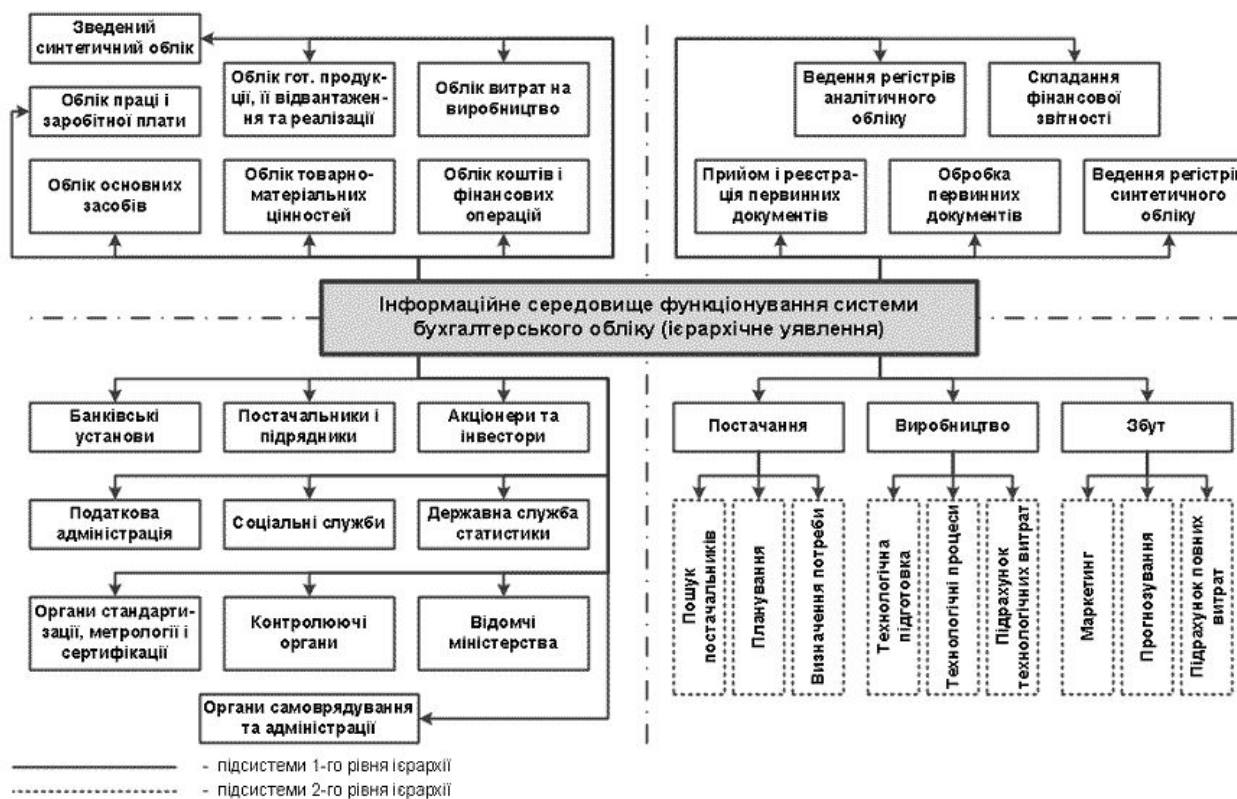

Рис. 3. Модель інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з точки зору системного ієрархічного уявлення

На рис. 4 наведено розроблену модель інформаційного середовища системи бухгалтерського обліку з врахуванням функціонального уявлення.

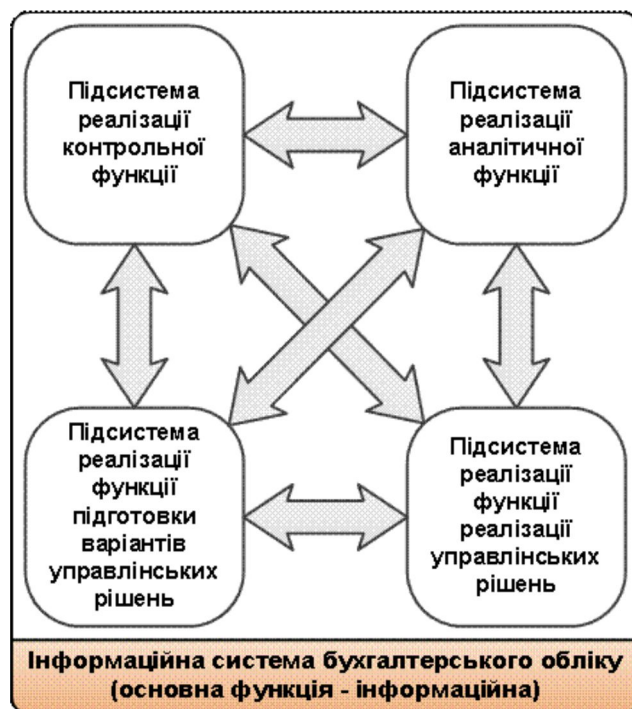

Рис. 4. Модель інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з точки зору системного функціонального уявлення

У запропонованій моделі передбачено наявність тісного двостороннього взаємозв'язку кожної підсистеми із своїм "сусідом". Формою взаємозв'язку у даному випадку є комунікація інформації в усіх її проявах: обмін первинними і опрацьованими даними як в паперовому, так і в електронному вигляді, взаємний доступ до баз даних підсистем, сумісна робота над консолідованими документами і проектами тощо. Форма взаємозв'язку визначатиметься безпосередньо завданнями, які необхідно буде реалізовувати системі бухгалтерського обліку.

У розробленій моделі (рис. 4) представлено окремі підсистеми для виконання усіх вище перерахованих функцій, що покладаються на облікову систему. На практиці ж можливе поєднання двох функцій в одну, наприклад, замість окремих підсистем реалізації контрольної і аналітичної функцій передбачатиметься єдина підсистема реалізації контрольно-аналітичної функції.

Не залежно від кількості підсистем та можливого укрупнення їх функцій головною функцією системи бухгалтерського обліку загалом і інформаційного середовища її функціонування зокрема залишатиметься все ж таки інформаційна.

Останнім із п'яти, запропонованих до розгляду системних уявлень, є мікроскопічне. Дане уявлення передбачає розгляд інформаційної системи бухгалтерського обліку як сукупності різного роду реквізитів, показників, документів, облікових реєстрів і форм звітності, – тобто тих елементів, за якими безпосередньо ведеться спостереження і вимірювання.

Перераховані елементи є взаємозалежними, адже із реквізитів формуються показники, сукупність показників утворюють документи, із документів отримують облікові реєстри, а вже на підставі останніх генеруються форми звітності. Кожен елемент зазначеного ланцюга є однаково важливим і несе своє смислове навантаження. Вилучення одного із них приведе до розриву самого ланцюга, тобто до збоїв (або ж неточностей і помилок) у роботі облікової системи.

З точки зору мікроскопічного системного уявлення засоби і методи роботи із зазначеними елементами є окремими підсистемами, причому дані підсистеми перебувають у строгій підпорядкованості і прямій лінійній залежності. Кожна підсистема наступного рівня ланцюга використовує результати функціонування підсистеми попереднього рівня.

На рис. 5 представлено модель інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з точки зору мікроскопічного уявлення. Зазначена модель розроблена з використанням підпорядкованої діаграми Венна. Вона дозволяє ілюструвати підпорядкованість елементів та етапність їх функціонування.

Наведені на рис. 5 підсистеми не слід буквально розуміти як окремі структурні підрозділи бухгалтерії чи окремі спеціально створені підсистеми загальної облікової системи. Роль і функції підсистем, виокремлених на підставі мікроскопічного уявлення, можуть виконувати інші, вже існуючі підсистеми, які розглянуто вище з використанням попередніх чотирьох системних уявлень. Наприклад, функції підсистем вимірювання і спостереження за показниками та формування показників (рис. 5) може виконувати підсистема прийому і реєстрації первинних документів (виділена на підставі системного ієрархічного уявлення – рис. 3), підсистема роботи з документами (рис. 5) – це підсистема обробки первинних документів на рис. 3, підсистема заповнення облікових реєстрів (рис. 5) відповідатиме підсистемам ведення реєстрів синтетичного і аналітичного обліку (рис. 3), і, на завершення, підсистема генерації форм звітності (рис. 5) – це підсистема складання фінансової звітності, яку показано на рис. 3.

Аналогічні порівняння і поєднання можна привести і з іншими підсистемами, виокремленими на підставі решти системних уявлень. Застосування різних поглядів (системних уявлень) дозволить розробити детальні і адаптовані до конкретних умов підприємства моделі, які адекватно описуватимуть місце, функції та взаємозв'язки модельованих об'єктів.

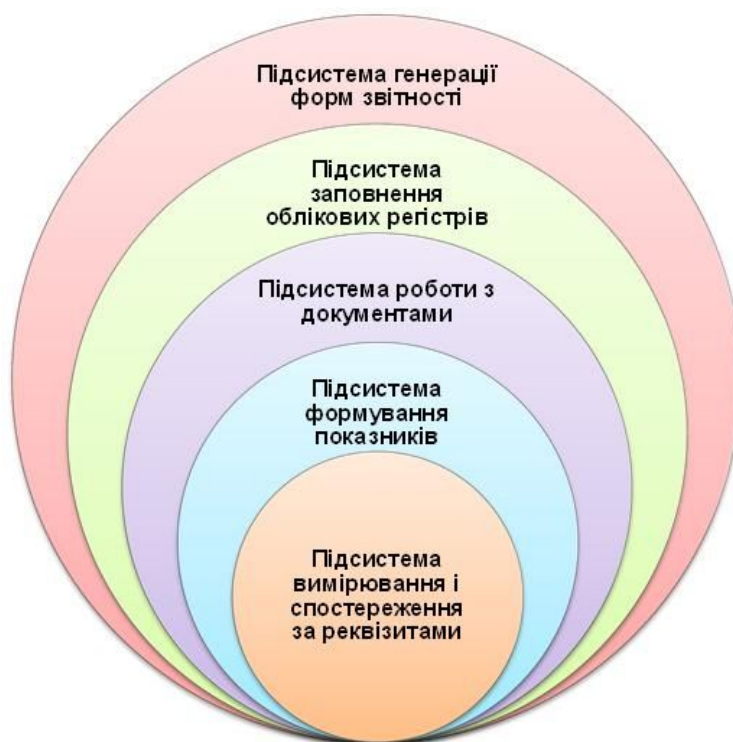

Рис. 5. Модель інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з точки зору системного мікроскопічного уявлення

Завершальним етапом моделювання інформаційного середовища системи бухгалтерського обліку є розробка підсумкової моделі, яка б враховувала усі розглянуті і проаналізовані системні уявлення.

Узагальнену модель інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку з врахуванням п'яти системних уявлень наведено на рис. 6. Запропоновану на рисунку модель розроблено з допомогою звичайної діаграми Венна, яка дозволяє прослідкувати взаємний вплив елементів один на одного і на кінцевий результат з допомогою областей перекриття.

Кожне з уявлень на діаграмі умовно позначено цифрою. Якщо моделювання інформаційного середовища проводити з врахуванням одночасно уявлень 1-5, то відповідно область спільного перетину буде невеликою (її виділено на рис. 6 товстою лінією). Невеликий розмір даної області не означає буквального просторового (чи будь-якого іншого) обмеження інформаційного середовища. Розмір цієї області вказує лише вказує на те, що чим більше уявлень використовується при проектуванні (моделюванні) облікової системи, тим менше вона буде абстрактною і узагальненою та більше конкретизованою. І цілком навпаки, якщо використовувати лише два уявлення (наприклад, процесуальне і макроскопічне, – області 1 і 2 відповідно), то більшою буде область їх перетину, а значить проєктована (змодельована) система буде більш загальною і абстрактною та менш конкретизованою. Вибір кількості системних уявлень, згідно з якими виконуватиметься проектування і моделювання як облікової системи, так і її інформаційного середовища, залежатиме від конкретних задач, які необхідно буде розв'язувати та від рівня складності об'єкта моделювання.

Рис. 6. Модель інформаційного середовища функціонування облікової системи з врахуванням п'яти системних уявлень

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що при моделюванні інформаційного середовища функціонування системи бухгалтерського обліку потрібно застосовувати метод синтезу усіх п'яти розглянутих системних уявлень, що дозволить отримати синергетичний ефект та адекватність розроблених моделей.

Література:

1. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку / Наказ Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.95 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>. – Заголовок з екрану.
2. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування / Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>. – Заголовок з екрану.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. – Заголовок з екрану.
4. Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку / Наказ Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99>. – Заголовок з екрану.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99>. – Заголовок з екрану.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>. – Заголовок з екрану.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99>. – Заголовок з екрану.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 "Звіт про власний капітал" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0399-99>. – Заголовок з екрану.
9. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Заголовок з екрану. – (Закон України).
10. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами / Наказ Міністерства фінансів України № 720 від 15.06.11 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=311243&cat_id=293536. – Заголовок з екрану.
11. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dk003.com/?code=1475.2>. – Заголовок з екрану.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2012 р.

[1] Перелік обов'язкових реквізитів на первинних документах встановлено статтею 9 Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

[2] Пункти 2.3 і 2.5 відповідно у "Положенні про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку".

[3] У науковій і навчальній літературі "Автоматизовану" форму обліку інколи називають ще "Комп'ютеризованою", або ж "Діалоговою".

[4] Така професія передбачена національним класифікатором професій ДК 003:2010 [11].

ТОВ "ДКС Центр"